

**PORFIRIO DÍAZ PÁLYÁJÁNAK XIX. SZÁZADI SZAKASZA
A *THE NEW YORK TIMES* CIKKEINEK TÜKRÉBEN**

PORFIRIO DÍAZ AND *THE NEW YORK TIMES*

SASVÁRI PÉTER

Abstract: This paper is analysing the opinion of *The New York Times* about Mexico during the rule of President Porfirio Díaz. It mainly concerns itself with the daily's views on the political events of Mexico, but it also covers notions about culture and economy. It pays special attention to how the newspaper saw the role of Díaz in shaping Mexican nation building and modernization. It discusses amply the role of prejudices in the perspective of *The NYT* as well.

The research follows the path of the carving of and changes in The Times' opinion and agenda during the discussed period. Occasionally it also compares and contrasts articles from different years.

Method of the research was the analytical and critical reading of the articles from 1876 until the end of the century. One of the aims was to analyse the largest and most diverse pool of writings possible from *The New York Times*. Online archive of the daily is available on its website, with a search engine enabling detailed search. The author tried to look into the articles through critical lenses, pointing out prejudices and occasional hidden agenda.

Conclusion of the research is that *The New York Times* generally saw Díaz and his rule in a positive shade. The daily considered the President the pragmatic, liberal, yet strong-handed head of state, Mexico needed according to *The NYT*. They saw Porfirio Díaz as the ideal Mexican leader, embodying both US American values and pursuing their interests, who can shape Mexican-American bilateral relationship in a mutually beneficial manner.

Keywords: Mexico, Porfirio Díaz, *The New York Times*, USA, 19th century

Porfirio Díaz 1876-ban fegyveres felkeléssel került Mexikó élére és a következő évben a kongresszus hivatalosan is alkotmányos elnökké nyilvánította.¹ Díaz változatos módszerekkel semlegesítette politikai ellenfeleit: volt, akit adományokkal, másokat ígéretekkel, megint másokat fegyveres harccal tudott ártalmatlanná tenni. A hadseregre támaszkodott diktatúrája (1877–1911) kiépítésében, ugyanakkor erőskezű irányítása a társadalmi béke ígéretét hordozta magában.² Hosszú rendsze-

---

¹ VILLEGAS et al. 2002, 95.

² HORVÁTH 1996, 15.

rének XIX. századi, felívelő és virágzó szakaszát kísérjük végig, róla megjelent újságcikkek tükrében.

Díaz már egy bő évtizeddel hatalomra jutása előtt feltűnt az Egyesült Államok sajtójában, a *The New York Times* hasábjain. Először az 1860-as évek első felében jelent meg a hírekben mint liberális tábornok és mint a franciaellenes harcok egyik hadvezére. 1863-ban például megtudhatták róla a lap olvasói, hogy Benito Juárez – 1861-től mexikói elnök – az ő hadjáratától várja a köztársaságra támadó, Habsburg Miksa (1864–1867) trónra lépését előkészítő francia expedíciós csapatok³ visszaszorítását.⁴ Az elnök bizalma ellenére – ahogy egy 1865-ös cikk megemlíti – sokan kezdettől ellenszenvvel tekintettek Díazra, még a liberális táboron belül is.⁵ 1867-ben az észak-amerikai újság ismét írt a jeles katonáról, és úgy jellemezte mint a Mexikó eltírására érkező „európai zsarnoki csizmáknak” ellenálló, hadi sikerei ellenére a köztársaság törvényes rendjéhez „halálig hű” embert.⁶ Ez az interpretáció az utókor számára, tekintve, hogy a hősből puccsista diktátor vált, meglehetősen ironikus színezetet kapott. Habsburg Miksa végső vereségét egyébként a queretarói ütközetben szenvedte el, ahol fogságba esett, majd kivégezték. „Illik azonban jelezniük – írja Anderle Ádám –, hogy a mexikói történetírásban máig erős az a vélekedés, amely szerint Juárezzel szemben, aki USA-támogatást élvezett és ezért USA-barátsággal vádolják, a mexikói nemzeti érdekek igazi képviselője – furcsa módon – Habsburg Miksa volt.”⁷ A *The New York Times* cikkírója az ütközet leírása kapcsán mégsem vádolható a köztársaságiak irányába való elfogultsággal, hiszen kiemeli: bár a harcokban mindkét fél bátran küzdött, a Díaz vezette köztársaságiak embertelen „mészárosok” módjára viselkedtek.⁸

Az elemzett újság hírei között egy Díaz-féle hatalomátvétel lehetősége először 1867 elején merült fel. A császáriak legyőzése és Miksa császár kivégzése után, az 1867-es év végén a lap egy banketről számolt be, ahol Porfirio Díaz hívei már elnökjelöltként ünnepelték. A tábornok a hír szerint ekkor még nem fogadta el (ám formálisan el sem utasította) a jelölést; sőt, ígéretet tett az alkotmány megvédésére, és dicsérte Benito Juárez elnököt.⁹ Különösen, mivel a mexikói kongresszus is Juárez mellett döntött, akit mandátuma lejártával, 1871-ben ismét megválasztott.

Díaz neve azonban újra és újra felmerült az államfői tiszttel kapcsolatban, 1868-ban például megint fölroppent a sajtóhír: Díazt elnökké kiáltotta ki „forradalmá-

³ Horváth Gyula és H. Szabó Sára adatai szerint a mintegy 30 000 fős francia haderőt 4000-5000 mexikói katona egészítette ki a császár oldalán. Lásd HORVÁTH–H. SZABÓ 2004, 57.

⁴ San Domingo, Mexico and Cuba (*The New York Times*, a továbbiakban *The NYT*, 1863. december 9.)

⁵ Later from Mexico (*The NYT*, 1865. október 10.)

⁶ Reports by Way of New Orleans (*The NYT*, 1864. március 27.)

⁷ ANDERLE 2010, 85.

⁸ Mexico (*The NYT*, 1867. április 25.)

⁹ Mexico (*The NYT*, 1867. október 9.)

rok” egy csoportja¹⁰ – írta a *The New York Times*.¹¹ Ahogy 1871. december 7-i cikkében ismét azt állította, hogy Díaz tábornok a puccs eszközához kíván nyúlni, és azt jósolta, hogy az általa kiadott program olyan katonai diktatúrát vezetne be, ami rosszabb lenne még Antonio López de Santa Anna korábbi rendszerénél is.¹² (Santa Anna tábornok, aki 1821 és 1855 között hatszor volt Mexikó elnöke „... 1853-ban diktatúrát hozott létre, s hogy a kritikusaival való leszámoláshoz pénzhez jusson, Arizona egy részét is eladta az Egyesült Államoknak”.¹³) Díaz említett programja egy több helyen fellángoló katonai lázadás során született. Az 1871 novemberében kiadott La Noria-i Tervezet (*Plan de La Noria*¹⁴) elsődleges célja Juárez elnök újraválasztásának megakadályozása lett volna. A lázadás azonban elbukott, Porfirio Díaz elhagyni kényszerült Mexikót. Az elnökségére vonatkozó jóslatok ekkor még nem váltak valóra, hiszen majd csak évek múltán szerezte meg az államfői hatalmat.

Benito Juárez elnök 1872-ben meghalt. Az új hatalom amnesztiát hirdetett, így Porfirio Díaz visszatérhetett Mexikóba. Az államfő Sebastián Lerdo de Tejada lett. 1876-ban esedékes újraválasztását – Juárezéhez hasonlóan – Díaz és hívei opponáltak, a korábbi forgatókönyv szerint (fegyveres lázadás, politikai nyilatkozat, ami a *Plan de Tuxtepec* – Tuxtepec-i Tervezet – címet kapta), és ezúttal sikerrel jártak. Porfirio Díaz, aki több lázadást vezetett a hivatalban lévő mexikói elnökök újraválaszthatósága ellen, azzal az ürüggyel, hogy megakadályozza a személyes túlhatalom kialakulását, 1876-ban több évtizedre ragadta magához az elnökséget és diktatúrát épített ki.

1876 volt Díaz hatalomátvételének éve. Az esztendő elején, januárban még arról olvashattak a *The New York Times* előfizetői, hogy az ismert tábornok „túl szegény” egy sikeres puccs véghezviteléhez, ezért a fokozódó káoszt kívánja céljaira felhasználni.¹⁵ Néhány hét elteltével, márciusban azonban a következő cikk már arról tájékoztat, hogy Díznak sikerült elegendő pénzt összegyűjtenie, hogy forradalmi mozgalmat szervezzen. A cikk szerzője gúnyosan, bizonyos belpolitikai éllel jegyzi meg: az észak-amerikaiak mindig támogatják a forradalmakat, amíg határai- kon kívül vannak!¹⁶

A *The New York Times* korábban jellemző, viszonylag semleges hangvétele akkor változik meg a mexikói események kapcsán, amikor 1877–78 fordulóján Díaz stabilizálni igyekszik puccsal szerzett elnöki hatalmát. 1878 januárjában az egyik cikk például leszögezi, hogy az USA kormányának hamarosan döntenie kell arról,

¹⁰ 1868 folyamán Mexikó több pontján (Puebla, Yucatán, Sinaloa stb.) zavargások törtek ki, polgárháború fenyegetett.

¹¹ Mexico (*The NYT*, 1868. június 18.)

¹² The Situation in Mexico (*The NYT*, 1871. december 7.)

¹³ ANDERLE 2010, 84.

¹⁴ A lázadásban részt vevő tábornokok Díazt választották első számú vezetőjüknek. A politikus az Oaxaca környékén lévő, La Noria nevű birtokán fogalmazta meg a tervezetet.

¹⁵ Porfirio Diaz Too Poor (*The NYT*, 1876. január 25.)

¹⁶ A Model Reformer (*The NYT*, 1876. március 22.)

elismeri-e Díaz hatalomátvételét. A publicista ennek semmilyen akadályát sem látja. Szerinte ugyanis Mexikóban egyáltalán nem rendkívüli esemény egy puccs, és ezen az USA amúgy sem tud változtatni. A hatalmat megszerző és szilárdan megtartó Díazt tehát el kell ismerni: ebből sem az Egyesült Államoknak, sem Mexikónak kára nem származhat. A cikkben Díaz érdemeit is felsorolják: erkölcsös embernek nevezik, aki a köztársaságot védelmezte az „Osztrák–Francia Birodalom” (azaz Habsburg Miksa) ellenében, emellett pedig – és ez nem utolsó szempont az észak-amerikaiak számára – az USA barátjának tekinthető.¹⁷

A következő évben a *The New York Times* ismét kommentálja a mexikói elnök tevékenységét, és érezhetően továbbra is rokonszenvez Díazzal. Eszerint erőszakos hatalomátvétele óta nagyszerűen kormányozza az országot, amit nem vitathat senki, csak az, aki negatívan elfogult vele szemben. Az írás nagyra értékeli, hogy Díaz elhozta Mexikónak az áhított rendet és nyugalmat. Érdekes az újraválaszthatóság kérdésében kifejtett álláspont, hiszen a lap világossá teszi: Díaz azzal az ürüggyel vette át a hatalmat, hogy megakadályozza elődje alkotmányellenes¹⁸ újraválasztását, és nyugtázza, hogy a hivatkozott tilalmat a mexikói parlament a puccs után is megerősítette. Mégis lehetségesnek, sőt egyenesen kívánatosnak tartja az új elnök tevékenységének ismeretében, hogy Díaz kikerülje a korlátozást. „Számunkra, az Egyesült Államok számára, senki sem lehet nála kívánatosabb, hiszen politikája a mi érdekeinket támogatja” – írja a lap, előtérbe helyezve az USA érdekeit, ám leszögezve, hogy minden bizonnyal Mexikó nyugalma is ugyanaz szolgálná a legjobban.¹⁹ A *The New York Times* hasábjain tehát újra előjön az a szemlélet, ami már Miksa császár kapcsán is megmutatkozott: az USA-nak nem ideológiai szempontból kell néznie Mexikó vezetőit, hanem olyan jelöltet kell támogatnia, aki képes a stabilitást biztosítani.

Porfirio Díaz első elnöki ciklusa végén látszólag még tartotta magát az általa korábban fegyveres erővel is védelmezett alkotmányos elvhez, így 1880-ban nem jelöltette magát újra – utódja Manuel González tábornok lett (1880–1884) –, de ő maga korántsem vonult vissza a politizálástól. A kormányban megkapta a gazdaságfejlesztési miniszteri posztot, és emellett Oaxaca kormányzója volt. 1884-ben így ismét indulhatott az elnökválasztáson, és elsőprő²⁰ győzelmet aratott.²¹ Ahogy a *The New York Times* 1884-ben megjósolta: Díaz újraválasztása nem lehet kétséges, hiszen az egész mexikói nép dicséri, amiért reformjaival növelte országa jólétét. A lap itt ismét külön figyelmet szentelt az amerikai érdekeknek, mikor méltatta vámcsökkentő intézkedéseit.²² A választásokat követő évben az észak-amerikai

¹⁷ The Recognition of Diaz (*The NYT*, 1878. január 28.).

¹⁸ Díaz már a La Noria-i Tervezetben is hivatkozott az 1857-es alkotmány szellemére és a szabad választás elvére. A Tervezet szövegét lásd a bibliográfiában!

¹⁹ New phases of Mexican Affairs (*The NYT*, 1879. szeptember 11.)

²⁰ ROSALES 2014, 10.

²¹ A június–júliusban zajló két választási forduló során a Liberális Párt színeiben induló Díaz 98,2%-os eredményt ért el, ez 15 776 szavazatot jelentett.

²² Mexican Train Wreckers (*The NYT*, 1884. július 15.)

újság *Diaz's Heroic Method* című írásában ünnepelte, hogy az elnök-tábornok ismételten hivatalba lépett. Az elemzés szerint egy esztendő alatt feltöltötte az elődje idején kiürült kincstárat, valamint felvette a küzdelmet a korrupció és az anarchia ellen.

A cikk abból a szempontból különösen érdekes, hogy először mutat észak-amerikai részről nyílt toleranciát Díaz diktatórikus metódusa, autoriter vonásai iránt. Az írás ugyanis leszögezi, hogy bár az elnök módszerei jobban hasonlítanak a diktátorokéira, mint az alkotmányos elnökökéire, de vele szemben megértőnek kell lenni, hiszen Mexikót csak így lehet irányítani, és ez még mindig „a kisebbik rossz”.²³

A *Will Diaz Be a Dictator?* címmel 1886-ban publikált cikk már címével is azt firtatja, hogy a mexikói elnök vajon teljhatalomra tör-e.²⁴ Észak-Amerikában – ahogyan láttuk – 1884-es visszatérése után egyre világosabban érzékelték a *caudillismo*²⁵ diktatórikus szándékait, és azt, hogy hatalmát véglegesen be akarja biztosítani. Ez több évtizedre sikerült is, hiszen 1910-ig újra és újra Mexikó elnökének választották. Ez idő alatt jól fizetett lovas rendőrsége (*rurales*) kemény módszerekkel tartotta fenn a vidék nyugalalmát. A politikai ellenfelek eltüntetését a *ley de fuga* törvény segítette (vagyis, le lehetett löni azt a foglyot, aki szökést kísérelt meg). A kongresszus működését politikai paktumokkal befolyásolta. Személyesen kontrollálta az állami hivatalnokok kinevezését. A tisztek gyakori áthelyezésével akadályozta, hogy a hozzá amúgy is lojálisan viszonyuló hadseregben bármiféle ellene irányuló szervezkedés alakulhasson ki.²⁶ A *The New York Times* cikke 1886-ban mentegetni próbálja az államfőt azzal, hogy megjegyzi: aki húsz évvel korábban olyan nagy részt vállalt a Habsburg Miksa elleni küzdelemben, tehát a köztársaság megmentésében, az most sem árulhatja el azt csak úgy. És ismét a mexikói állapotokkal magyarázza, hogy miért szükséges egyfajta autoriter hatalomgyakorlás. Meggyőződését fejezi ki: Díaz maga is tudja, amennyiben diktátorrá válik, az hírnevét nem növeli, hanem éppen ellenkezőleg, elhomályosítja. A megértő észak-amerikai magatartás hátterében nyilván ott húzódott az elnök politikájának az a vonása, hogy igen nagy teret engedett Mexikó gazdaságában az USA és Nagy-Britannia érdekeinek. Gyakran a köztársaság törvényeinek megváltoztatásával kedvezett a külföldi befektetőknek, főként az olajkitermelésben és a földeladások terén. A hirtelen felfutó ágazat Mexikót a korszak egyik legnagyobb olajexportőrévé tette. George Pendle adatai szerint az 1901-es 10 000 hordós volumen 1911-re

²³ *Diaz's Heroic Method* (*The NYT*, 1885. július 1.)

²⁴ *Will Diaz Be a Dictator?* (*The NYT*, 1886. október 28.)

²⁵ Szilágyi Ágnes Judit definíciója szerint ebben a korszakban: „Jelöli az abszolút hatalomra törő, diktatórikus rendszert építő, gyakran karizmatikus államférfi típusát, aki a gazdasági elit soraiból, jelentős tömegtámogatással kerül hatalomra, ez a vezető és az általa képviselt *caudillismo* más-más időszakokban, de a szubkontinens szinte valamennyi országában fellelhető.” LILÓN et al. 2013, 211.

²⁶ Erről és további intézkedéseiről lásd PENDELE 1987, 163–164. Magyar nyelven a korszak rövid jellemzését lásd VILLEGAS et al. 2002, 94–99.

13 000 000 hordóra növekedett. Míg 1883 és 1894 között az elnök és az általa kézben tartott kongresszus az ország területének egyötödét játszotta külföldi spekulánsok és személyes jóbarátok kezére, 1910-re a lakosság döntő többségét tömörítő indián földközösségeknek mindössze 10%-a birtokolt még egyáltalán valamicske földet.²⁷

Nem lehet csodálkozni azon, ha a *The New York Times* 1892-ben, Díaz ismételt megválasztása kapcsán már gondosan kerülte az állásfoglalást, és sem jogi, sem erkölcsi szempontból nem kifogásolta a diktátor mandátumának meghosszabbítását. Az olvasók megtudhatták, hogy az elnök népszerű, az ellenzéknek pedig nincs alkalmas jelöltje, egyébként: „Méltányolni kell, hogy uralma alatt Mexikó fejlődött, és nem is kérdés, hogy [Díaz] országunk jó barátja” – írja a *The New York Times* szerkesztőségi cikke.²⁸ Hasonló a hangvétel a következő elnöki ciklus kezdetén is: 1886-ban a lap arról tájékoztatott, hogy a mexikói közvélemény ünnepelte az elnök ötödszöri beiktatását, és úgy értékeli Díazt, hogy uralma alatt Mexikó történelme során még soha nem tapasztalt fejlődést ért el.²⁹ Ugyancsak 1886-ban jelent meg a sokatmondó című cikk: *A One-Man Republic*.³⁰ Ebben a szerző elismeri, hogy a nyugati félteke talán legdiktatórikusabb vezetője a mexikói *caudillo*-elnök, mégis dicséri politikusi képességeit, sőt önmérsékletét is. Porfirio Díazt „felvilágosult és haladó cár”-hoz hasonlítja, aki Mexikó népét bölcsen kormányozva és a nemzeti érdekeket is figyelembe véve, sosem látott haladást és nyugalmat hozott. Az írás a mexikóiakról a korábbiakhoz hasonlóan így vélekedik: ez a nép nem képes önmaga kormányzására, olyan vezetőre van szüksége, aki maga dönt az államra vonatkozó kérdésekben.

1898-ban a *The New York Times* újabb cikke elemzi Mexikó állapotát, *Sister Republic to the South* címmel.³¹ Az írás azzal a kijelentéssel nyit, hogy az Egyesült Államok lakói általában igen keveset foglalkoznak Mexikóval. Ez visszatérő motívum a lapban. A mexikóiak Amerika-ellenességének a *The Times* szerint ez, tehát a párbeszéd hiánya az egyik oka. A *The Times* azt is megjegyzi itt, hogy az északiaknak nem kellene lenézően kezelniük Mexikót, hiszen lakói teljesen egyenrangúak az Egyesült Államok lakóival. Ez a megállapítás a korábbi cikk szemléletéhez képest – a mexikóiak képtelenek magukat kormányozni – módosulást jelent. Azt az álláspontot azonban kendőzetlenül, őszintén vállalja a cikk, hogy a két köztársaság közötti jó viszony egyik fő célja a kereskedelem fellendítése és az amerikai cégek térnyerésének elősegítése Mexikóban. A barátságos hangütés előzménye a nemzetközi helyzet megváltozása (1898 augusztusában ért véget a spanyol-amerikai háború³²). A cikk szerzője ezzel kapcsolatban arra hívja fel a figyelmet, hogy Puerto

²⁷ PENDELE 1987, 163–164.

²⁸ Editorial article 5-No title (*The NYT*, 1892. május 15.)

²⁹ Gen. Diaz Inaugurated (*The NYT*, 1896. december 2.)

³⁰ A One-Man Republic (*The NYT*, 1896. december 3.)

³¹ A Sister Republic to the South (*The NYT*, 1898. augusztus 14.)

³² A háború történetével a 100 éves évforduló kapcsán részletesen foglalkozott az *Aetas* című folyóirat 1998/4. száma.

Rico elfoglalásával és a kubai helyzet kiéleződésével égetően fontossá válik az USA számára a latin-amerikai államokkal való jó viszony kialakítása. Annál is inkább, mivel – véli a cikk szerzője – a spanyol-amerikai háború végével a latin-amerikaiak spanyolellenessége is enyhülni fog; változtatni kell tehát azon a helyzeten, hogy még a műveltebb amerikaiak is csak keveset tudnak Mexikóról és Latin-Amerikáról.

Az utolsó általunk vizsgált év, 1899 cikkeiből érzékelhető, hogy Észak-Amerikában is világos, Porfirio Díaz és uralma ekkor már túl van a zenitjén. Ebből az esztendőből az első, Díazhoz köthető írás a *The President of Mexico* címet viseli.³³ Eszerint, bár a politikus lelkileg és testileg is erős, de már idős ember; amennyiben fiatalabb lenne, úgy Mexikóban még sokáig nyugalom honolna (*pax porfiriana*). Az írás a továbbiakban dicséri Díaz egyszerűségét: a tábornok a legmagasabb posztra jutva sem hazudtolta meg indián gyökereit és szerény származását, hiszen továbbra is egyszerűen él, például a tradicionális mexikói ételeket fogyasztja. Mexikóban az „alacsony származású” amúgy sem sértő jelző, hiszen – véli az észak-amerikai szerző – ez általában szegény, de tisztességes családra utal. A *The Times* cikke úgy értékeli, hogy Díaz és társai a haladás, a fejlődés útjára vezették Mexikót, és nem saját meggazdagodásukat hajszolták, ezzel az ország függetlenségéért harcoló hősök méltó utódaivá is váltak. A rendszer, a *porfirizmus* diktatórikus vonásait magyarázandó a cikk egy régi közhelyt elevenít fel, a spanyolokról szóló fekete legendát,³⁴ mondván: korábban a spanyolok leigázták és rabszolgává tették a mexikóiakat, így a despotikus uralomhoz szokott nép számára a reményt csupán hazafiak maroknyi csoportja jelenthette. Erős kezű vezetőre volt szükségük, aki Porfirio Díaz személyében jött el. Ismét feltűnik tehát a korábbi cikkekből jól ismert motívum: Mexikónak erős kézre van szüksége („*hard hand is needed*”), és ez az USA érdeke is.

A következő írás 1899 nyarán jelent meg, és ebben is rendteremtőnek („*pacificator*”) nevezik Díazt, kormányzását pedig igen sikeresnek értékelik észak-amerikai részről.³⁵ Dicsérik a mexikói elnök reformjait, melyek vonzzák a befektetőket és teljesen átfomálták az ország képét. Külön kiemelésre méltó eredmények, hogy a *rurales*-nek nevezett rendfenntartó egységek segítségével az elnök felszámolta a banditizmust és az útonállást; hogy milyen sok út épült a *porfirizmus* idején

³³ The President of Mexico (*The NYT*, 1899. május 14.)

³⁴ Farkas Pálma írja erről doktori értekezésében: „A XVI. századra gyakorlatilag teljessé vált a spanyolok kegyetlenségeiről, ostobaságairól, műveletlenségéről, bigott katolicizmusáról elhíresült fekete legenda, amelyet idővel Spanyol-Amerika is alkalmazott, mi több, a hispanofóbia soron következő állomása az Amerikai Egyesült Államok lett. Következésképpen földrajzi értelemben véve két fekete legendáról beszélhetünk: egyfelől a XIII. századi Itáliából elinduló »európai fekete legenda, amely – Isidro Sepúlveda szavaival – a spanyol külpolitikával szembeni propaganda-eszköz«, illetve az 1552-es Las Casas-féle beszámoló Sevillából az Újvilágba tartó »amerikai fekete legenda«, amely Spanyolország későbbi – latin-amerikai – »szocio-politikai befolyását« igyekezte megakadályozni, tönkretenni.” FARKAS 2012, 23.

³⁵ Mexico and Its Surroundings (*The NYT*, 1899. július 16.)

és mennyire fellendült az ezüsbányászat; hogy a XIX. század első felében mennyire instabil volt a mexikói politikai rendszer, míg a második felében Díazsal eljött a stabilitás ideje. Az ország sikerének kulcsa – az észak-amerikai álláspont szerint – az infrastruktúra fejlesztése, valamint a külföldi tőke és bevándorlás serkentése volt. A cikk végén rövid jellemzés olvasható a díazi politikai rendszerről: Mexikó új (1892-es) alkotmánya az Egyesült Államokéhoz hasonló, jogrendjében az angol mintát követi. Ez az írás jó példája annak, hogy a *The New York Times*-ban megjelent írások egyszerre és egymást erősítve támogatták Mexikó kapcsán az USA érdekeit és értékvilágát: az észak-amerikai politikai példa átvétele, az ugyancsak onnan érkező tőkebeáramlás és a bevándorlás hozhatja el a jólétet Mexikónak.

Összegzőként elmondhatjuk, hogy a *The New York Times* a XIX. században a mexikói diktátor hatalomra kerülésének állomásait és a *porfirizmus* virágzó periódusát regisztrálta, az általa közvetített Díaz-kép igen pozitív volt. Az újság pragmatizmusa ebben a korszakban érte el csúcspontját. Olvasói számára Porfirio Díazt mint a megfelelő „mexikói jelöltet” prezentálta: erőskezű, hozzáértő, USA-barát, liberális, ő az, akire észak-amerikai szempontból Mexikónak szüksége van. Hiszen ez a diktatúra a liberális gazdaságpolitika elvein nyugvó, egyfajta liberális autokrácia volt, civilizatórikus elhivatottságú, külpolitikájában a békés egymás mellett élésre, a gazdasági együttműködésre törekedett északi szomszédjával. Elmondható, hogy a *The Times* és a *porfirizmus* eszmei háttérét adó pozitivisták nézetei sok ponton találkozhattak. A diktátor modernizációs kísérlete ebben az időben közelebb hozta Mexikót ahhoz a képhez, amilyennek sokan az USA-ban látni kívánták a déli szomszédot.

BIBLIOGRÁFIA

AETAS 1998/4

ANDERLE 2010

ANDERLE Ádám: *Latin-Amerika története*. Második javított és bővített kiadás. Szeged, JATE, 2010 [1998].

Direct Democracy

<http://www.sudd.ch/event.php?lang=en&id=mx011863> (2013. 04. 08.)

FARKAS 2012

FARKAS Pálma Adél: *Fekete legenda, hispanoamericanismo és az Egyesült Államok Miguel Primo de Rivera diktatúrája idején (1923–1930)*. Doktori értekezés, kézirat. Szeged, SZTE, 2012.

FOSTER 1999

FOSTER, Lynn V.: *Mexikó története*. Budapest, Pannonica, 1999.

HORVÁTH 2002

HORVÁTH Gyula: A konzervativizmus Latin-Amerikában. *Múltunk* 47/3–4. 2002, 338–379.

HORVÁTH 1996

HORVÁTH Gyula: *A populizmus kialakulása Mexikóban*. Kaposvár, Kaposi Kis-könyvtár 9, 1996.

HORVÁTH–H. SZABÓ 2004

HORVÁTH Gyula–H. SZABÓ Sára: *La Historia y las Ideas*. Kaposvár, Dávid, 2004.

La Noria-i Tervezet

Plan de La Noria – Orden Jurídico Nacional

www.ordenjuridico.gob.mx/Constitucion/NORIA.pdf (2015. 03. 07.)

LILÓN et al. 2013

LILÓN, Domingo–NAGY Marcel–SEMSEY Viktória–SANTOSNÉ BLASTIK Margit–SZILÁGYI Ágnes Judit–M. DANTAS DA CRUZ–J. A. SÁNCHEZ ROMÁN: *Latin-Amerika 1750–1840. A gyarmati rendszer felbomlásától a független államok megalakulásáig*. Budapest, L'Harmattan–Károli Gáspár Református Egyetem, 2013.

NAGY 2011

NAGY Marcel: A függetlenség értelmezése a 19. századi mexikói konzervatív gondolkodásban. In: *Latin-Amerika. A függetlenség útjai. Bicentenario: 1810–2010*. Szerk. Anderle Ádám. Szeged, SZTE BTK, 2011.

NOLL 1906

NOLL, Arthur Howard: Porfirio Diaz. *The Sewanee Review* 14/4. 1906, 436–448.

PENDLE 1963

PENDLE, George: *A History of Latin America*. London, Penguin Books, 1987 [1963].

ROSALES 2014

ROSALES, Verónica Uribe: Porfirio Díaz Mori. *Con-Ciencia Boletín Científico de la Escuela Preparatoria No. 3*. 1/2. 2014, 10–24.

THE NEW YORK TIMES 1863–1899. Az alábbi cikkeket használtam fel:

San Domingo, Mexico and Cuba (*The New York Times*, a továbbiakban *The NYT*, 1863. december 9.) <http://www.nytimes.com/1863/12/12/news/san-domingo-mexico-cuba-movements-french-mexico-operations-guerrillas.html> (2013. 10. 11.)

Later from Mexico (*The NYT*, 1865. október 10.) <http://www.nytimes.com/1865/10/16/news/late-mexico-important-insurrection-oajaca-affairs-mazatlan-sinaloa.html> (2013. 10. 14.)

Reports by Way of New Orleans (*The NYT*, 1864. március 27.)

<http://www.nytimes.com/1864/03/27/news/reports-way-new-orleans-nine-frenchmen-war-threatening-matamoras-alleged.html> (2013. 10. 14.)

- Mexico (*The NYT*, 1867. április 25.) <http://timesmachine.nytimes.com/timesmachine/1867/04/25/79711105.html?pageNumber=1> (2013. 12. 01.)
- Mexico (*The NYT*, 1867. október 9.) <http://timesmachine.nytimes.com/timesmachine/1867/10/09/80240334.html?pageNumber=5> (2013. 12. 01.)
- Mexico (*The NYT*, 1868. június 18.) <http://timesmachine.nytimes.com/timesmachine/1868/06/18/78919795.html?pageNumber=4> (2013. 12. 05.)
- The Situation in Mexico (*The NYT*, 1871. december 7.) <http://timesmachine.nytimes.com/timesmachine/1871/12/07/79006453.html?pageNumber=5> (2013. 12. 05.)
- Porfirio Diaz Too Poor (*The NYT*, 1876. január 25.) <http://timesmachine.nytimes.com/timesmachine/1876/01/25/issue.html> (2013. 12. 11.)
- A Model Reformer (*The NYT*, 1876. március 22.) <http://timesmachine.nytimes.com/timesmachine/1876/03/22/81688333.html?pageNumber=4> (2013. 12. 11.)
- The Recognition of Diaz (*The NYT*, 1878. január 28.) <http://timesmachine.nytimes.com/timesmachine/1878/01/28/issue.html> (2013. 12. 11.)
- New Phases of Mexican Affairs (*The NYT*, 1879. szeptember 11.) <http://timesmachine.nytimes.com/timesmachine/1879/09/11/80695543.html?pageNumber=4> (2015. 03. 07.)
- Mexican Train Wreckers (*The NYT*, 1884. július 15.) <http://timesmachine.nytimes.com/timesmachine/1879/10/07/80697932.html?pageNumber=8> (2015. 03. 07.)
- Diaz's Heroic Method (*The NYT*, 1885. július 1.) <http://timesmachine.nytimes.com/timesmachine/1885/07/01/issue.html> (2014. 02. 01.)
- Will Diaz Be a Dictator? (*The NYT*, 1886. október 28.) <http://timesmachine.nytimes.com/timesmachine/1886/10/28/106304774.html?pageNumber=4> (2014. 02. 01.)
- Editorial article 5-No title (*The NYT*, 1892. május 15.) <http://timesmachine.nytimes.com/timesmachine/1892/05/15/issue.html> (2014. 02. 12.)
- Gen. Diaz Inaugurated (*The NYT*, 1896. december 2.) <http://timesmachine.nytimes.com/timesmachine/1896/12/02/108265889.html?pageNumber=1> (2014. 02. 12.)
- A One-Man Republic (*The NYT*, 1896. december 3.) <http://timesmachine.nytimes.com/timesmachine/1896/12/03/108266298.html?pageNumber=4> (2014. 02. 14.)
- A Sister Republic to the South (*The NYT*, 1898. augusztus 14.) <http://timesmachine.nytimes.com/timesmachine/1898/08/14/issue.html> (2014. 02. 14.)
- The President of Mexico (*The NYT*, 1899. május 14.) <http://timesmachine.nytimes.com/timesmachine/1899/05/14/100443540.html?pageNumber=13> (2014. 02. 14.)
- Mexico and Its Surroundings (*The NYT*, 1899. július 16.) <http://timesmachine.nytimes.com/timesmachine/1899/07/16/102131547.html?pageNumber=36> (2014.03.01.)

VADÁSZ 2011

VADÁSZ Sándor (szerk.): *19. századi egyetemes történelem. Európa és az Európán kívüli országok*. Budapest, Osiris, 2011.

VILLEGAS et al. 2002

VILLEGAS, Daniel Cosío–BERNAL, Ignacio–TOSCANO, Moreno Alejandra–GONZÁLEZ, Luis–BLANQUEL, Eduardo–MEYER, Lorenzo: *Mexikó rövid története*. Budapest, Eötvös, 2002.